

הארת סוגיות תחביריות תוך התבוננות במישורי ניתוח שונים¹

מבוא » שלושה מישורים בנימוח התחבירי » הרלוננטיות של הפרזות המישורים
בנימוח התחבירי המקובל » דוגמאות לעירוב מישורים שונים בנימוח התחבירי
המקובל

מבוא

הנימוח התחבירי, כפי שהוא משתקף בספרי הלימוד השונים, וכפי שהוא נלמד בבית ספר, מערב, למעשה, היבטים שונים של ניתוח, ועקב אי-המודעות לעירוב זה, מתעוררות פסידיו-בעיות הקשורות באין-התאמה בין ניתוחים שונים לאותו משפט. מודעות של העוסקים בתחביר לאפשרויות ניתוח שונות בהתאם למישורים שונים בנימוח התחבירי מובילת להכרה, שלכל אחד מהנימוחים האמת שלו, אמת המתיאשבת עם מישור ניתוח אחד מסוים.

להלן נפתח בהציג המישורים השונים בנימוח התחבירי, ולאחר מכן נציג לדוגמה סוגיות תחביריות אחדות שיש לגבייהן חילוקי דעתות בין העוסקים בתחביר. בדיקת הסוגיות הללו מנוקדות מבט שונות בהתאם למישורי הנימוח השונים תבהיר כיצד מתיאשבות ה"סתירות".

1. שלושה מישורים בנימוח התחבירי

כל התבוננות במבנה ההיקפי של צירוף מילים, משפט או טקסט, בנסיבות, היא בבחינת עיסוק תחבירי.

1. להרחבת העיון התאורטי ננדון ראה מאמרנו "הרלוננטיות של הפרזות מישורים שונים בנימוח התחבירי - הדוגמה בסוגיית החרכה", *בלשנות עברית*, 36, החזאת אוניברסיטת בר-אילן, תשנ"ג.

המבנה ההיקפי של משפט עשוי להיות מוגע (*Motivated*), מחד גיסא, על-ידי שיקולים הקשורים בנסיבות שהדובר מבקש להביע (שיקולים סמאנטיים) או על-ידי שיקולים הקשורים בהברחות ובהדגשות שהדובר מבקש להعبر לנושא בبنותו את המשפט **כיחידת מסר** (שיקולים פרגמאטיים). עיון תחבירי המבוסס על נקודות מוצא כאלה הוא עיון **בפונקציות צירוף מילים**, משפט או טקסט מלאים אצל המשמש בלשון.

מайдן גיסא, יש במבנה ההיקפי של המשפט גם השתקפות של חוקי הцентрופוט דקדוקיים שרירותיים בין מרכיבי הצירוף הלשוני המיוחדים לשפה המסויימת הנדונה. עיון תחבירי המבוסס על התבוננות כזאת במשפט הוא עיון בצד **הפורמלי-השרירותי** של המבע הלשוני.

בהתאם לכך יש להבחין בשני סוגים של עיסוק תחבירי, השונים באופן מהותי זה מזה מהיותם כל אחד מהם נובע מ שאלה עיון שונה.
בכל עיסוק תחבירי ניתן אפוא לשאול את השאלה האליה:

א. מה הקשר בין המבנה ההיקפי של המשפט לבין השיקולים הסמאנטיים ו/או הפרגמאטיים המכתייבים אותו?

ב. מה הם חוקי הцентрופוט בין המילים הבונות את המשפט, בין לבין עצמן?
עיסוק תחבירי הבא לענות על שאלה א יקרה להلن עיסוק תחבירי במישור **הסמאנטיקה או במישור הפרגמאטיקה**; עיסוק תחבירי הבא לענות על שאלה ב-
יקרא להلن עיסוק תחבירי במישור הדקדוק.

1.1 מישור הסמאנטיקה

אנו נכנה עיון תחבירי במישור הסמאנטיקה את העיון המתמקד בקשר שבין המבנה התחבירי של המשפט לנסיבות שהוא בא לסמן, שהרי משמעתו של משפט אינה אלא סיכוםמשמעות היחידות המרכיבות אותו **בתוספת המשמעות המבנית**.

קיימים מספר סופי וקטן של דוגמים תחביריים בשפה, והם משקפים מספר סופי וקטן של תכנים יסודיים שהדובר מבקש להביע.
כך למשל, דגמי המשפט השמנני מייצגים מספר קטן וסופי של תכנים יסודיים כגון:

הדגם התחבירי	התוקן היטוי	דוגמה
צ"ש ² (הוא) צ"ש ²	משווה	משה הוא חבר
צ"ש (הוא) ש"ת	תיאורית	משה חוץ
יש צ"ש	קיים	יש גשם
לצ"ש ¹ צ"ש ²	בעלות	לאנבת אוזניים ארוכות
צ"ש בצ"ש ²	מקום	משה בבית

דוגמי המשפט הפועל מייצגים מספר קטן וסوفي של תכנים מורכבים יותר שגרעינים הוא התכנים היסודיים המוצרים לעיל.

לדוגמה, משפטים בדגום: צ"ש¹ + פועל + צ"ש² + לצ"ש³ ("משה נתן פרה לאשתו") מצינים את התוקן המורכב: גרים בעלות.

את התכנים השונים (היסודיים והמורכבים) ניתן להציג במונחים של 'התרכשות' ו'משמעותם'. הריתרחשות³, מתייחסת למשמעותם, לתהליכיים, לתוכנות, למצבים וכדומה במציאות.

התרכשות' קשורה במשמעותם': אנשים, עצמים, תוכן וכדומה (אם היהתרכשות' היא מנטלית, אחד המשמעותים' עשוי להיות תוכן). לכל אחד מהמשמעותים' יש תפקיד מסוים בהיתרחשות', כגון: התפקיד של עשה הפעולה, התפקיד של זה שהפעולה חלה עליו, התפקיד של זה שמקבל משאו בתוצאה منه הפעולה ועוד.

התרכשות' מסוימת בלשון בדרך כלל בפועל, והמשמעותים' מסוימים בציורים פנים. אם 'משמעות' הוא תוכן, הוא יסומן בדרך כלל **במשפט**.

בדגמים היסודיים של המשפטים ערוכים שמות-העצם המסמנים 'משמעותם' מסוימים בתפקידים תחביריים צפויים, הנובעים מהתפקידים הסמאנטיים שהמשמעותים' מלאים בהיתרחשות'. כך, למשל, שם-העצם המਸמן את 'עשה הפעולה' תופס עמדת נושא דקדוקי, לומר הוא מותאם לפעול במין ובמספר (ראה סעיף 3 להלן, בדיוון במישור הדקדוק); שם-העצם המסמן את הדבר שהפעולה חלה בו תופס עמדת מושא, אך הוא יתפוזס עמדת נושא במקרה שבו המשפט אין מימוש לשוני **למשמעות'** שהוא עשה הפעולה וכדומה.

2. צ"ש = צירוף שמני. מונח זה משמש במקום המונח "שם-עצם" לציוון כל צירוף שגרעינו שם-עצם, כגון שם-עצם עם לוואי.

3. אנו משתמשים במונח 'התרכשות' במשמעות הכלכלנית ביותר. גם תוכנה או מצב של עצם מסוימים במונח זה.

להלן נפרט כיצד התוכן היהודי העומד בסיסו הדוגמאות היסודיים מכתיב את מבנה הדוגם, וכפועל יוצאה מכך ניתן להוות או לפחות את התוכן היהודי על-פי הדוגם התחבירי שהמשפט בוני בנו.⁴

יש 'התרכזיות' הקשורות ב'משמעות' אחד בלבד, למשל כאשר המתיחסות לנצח, לכינסה ולתכוונה של עצם. הלו מושגנות בשפה בפיעלים שرك שם-עצם אחד מוצרק⁵ בנסיבות התחבירו. שם-עצם זה יתפוך במשפט עמדה של נושא וקדוקי. פיעלים כאשר מכונים פעלים חד-מקומיים (לדוגמה, הפועל **ישן** במשפט:

"הציגו גואני" בוא פועל חד-מקומי ושם-העצם **תיגוק** מופס בו עמדת נושא).

יש 'התרכשיות' הקשורות בשני 'משמעותים', למשל כאשר המתיחסות ליצירה של דבר, לריחס רגשי בין שנים וعود. הלו מוסonnenות בשפה בפועלים שניים שמיוחסים מוצרכיים בתחרוריות. אחד מהם יתפוץ במשפט עדמה של נושא עצם מוצרכיים בנסיבות התחרוריות. דקדוקי והאחר עדמה של מושא. פעילים כאלה מכונים פעילים דו-מקומיים (לדוגמא, הפועל אהוב במשפט: "אבי יש אהוב את תמר" הוא פועל דו-מקומי, שם-העצם אבישי תופס בו עדמתה נושא, שם-העצם תמר תופס בו עדמתה מושא). יש 'התרכשיות' הקשורות בשלושה 'משמעותים'. כאלה הן, למשל, 'התרכשיות' של העברת משהו למשהו, שימת דבר במקום וعود. הלו מוסonnenות בשפה בפועלים שלושה שמות-עצמם מוצרכיים במוגרתם התחרורית. אחד מהם יתפוץ עדמתה של מושא דקדוקי, והשניים האחרים יתפזו עדמות של מושא או משלים מקום נושא דקדוקי, והשניים האחרים יתפזו עמדות פרח לתמר" הוא פועל תלת-מחובי.⁶ (לדוגמא, הפועל נתן במשפט: "אבי יש נתן פרח לתמר" הוא פועל תלת-מקום. שם-העצם אבישי תופס עדמתה נושא, שמות-העצם פרח ותמר תופסים עדמות של מושא כל אחד).

יצוין, כי בנוסף על המרכיבים היסודיים הבונים את דגמי המשפטים לMINIHEM קיימים במשפט גם מרכיבים מוחכמים (המכוננים בניתוח התחבירי המקובל "תיאורים"), שם בבחינת ציוון נסיבות היתרחשות. ניתן להתייחס לנסיבות היתרחשות מבחן הזמן, המקום, הסיבה וכו'. מיוון התיאורים בין עצם על-פי הבדיקות השונות של הנسبות הוא מיוון סטטיסטי, אף שאינו קשור למשמעותם, שהוצע לעיל.

⁴. ראה רובינשטיין (1983) במבוא.

5. אנו כוללים בມונח "הארקה" גם את הצרכת שמות-העצם הבאים בעמדת נושא.

⁶ ראה הרחרבה בעזיוויל משלימי הפועל אצל טרומר (1988).

אם-כן, עיסוק תחבירי במשפט מנקודת המבט של מישור הסemanטיקה יתמקד בשאלות עיון כגון:

א. מהם היצירופים השמנאים המופיעים במשפט, המחויבים מתוך התוכן היסודי שהמשפט הנבדק בא לצין?

ב. אילו תפקידים סemanטיים מיוצגים בשמות-העצם התופסים את העמדות התחביריות: נושא, מושא, משלים מקום מחויב?

ג. מה מושיפים למשמעות המשפט אותו מרכיבים שהם בוגדר הרחבה של המסגרת היסודית המחויבת?

2.1 מישור הrogrammatica⁷

מישור הrogrammatica עוסק במבנה בתוך הקשרו הלשוני והנסיבתי: מי מפיק את המבע (המען), מי קולט אותו (המען), متى והיכן הופק המבע וכו'. במיללים אחרות, הrogrammatica מתעניינת בכוונות המשמש במשפט, לעומת הסemanтика המתמקדת במשמעות המשפט עצמו.

במסגרת ה"עיסוק הrogrammatical" מתמקדים הblingsים בשאלת היחס שבין התפקיד שהמבנה מלא בתוך הקשר הנסיבתי לבין הצורך התחבירית שהמבנה מיוצג בה בלשון. לעיתים אין התאמה בין המבנה הדקדוקי של המשפט לבין כוחו התקשורתי. כך למשל, ניתן לעוז עצה במשפט שאללה, ולא במשפט חייו כמקובל (" מדוע לא תלכי עכשו לחברתך? " = אני מיעצת לך שתלכי עכשו לחברתך); אפשר לבקש במשפט חיוי במקומות להשתמש במשפט ציווי, כמקובל בקשה ("קר בחדר זהה" = הפעלת החימום) וכדומה.

גם במשפטים שבניהם הדקדוקי תואם את כוחם התקשורתי ישנן השתקפות הrogrammatica. כוונות הדובר והשימוש שהוא מיעיד למבנה מכתיבים במידה רבה את צורת המבע: עיריות מיוחדות של הדגמים היסודיים (כפי שהוצעו לעיל בדיון במישור הסemanetika) כגון משפט הייחוד, שינוי סדר חלקיים, משפטי פעיל/סביל וכו' אינם אלא אמצעי של המוען להביע הדgesות או הבלתי מסויימות הנובעת משיקוליו בبنותו את המשפט כיחידה מידע.⁸

7. העיסוק בrogrammatica הפך לחלק מן העיסוק הblingsי הוודאות להשפעתם של שלושה פילוסופים: Searle (1957), Austin (1969), Grice (1979).

8. ראה הסבר מפורט יותר בעניין זה להלן בסעיף הדגומות 3.1, 3.1.1.

מנקודת המבט הזאת בינוי המשפט משנה רכיבים:

א. רכיב חובה שהוא בבחינת מסר חדש ביחס למידע שמשפקים ההקשר הלשוני או הנסיבות התקשורתיות. רכיב זה יקונה 'החדש' (רימה).

ב. רכיב ש'החדש' מתייחס אליו, והוא ידוע מתוך ההקשר הלשוני או הנסיבות התקשורתיות (UMBACHINAT HAMIMOSH HALESHONI HOA BBECHINAT RISHUT). רכיב זה יקונה 'הנתון' (תימה).

קיימות דרכים אחדות ליזיהו 'החדש'⁹, כגון:

- בדיקת ההקשר התוכני, בדרך כלל ההקשר המקורי: 'החדש' הוא כל מסר משפטי, שאין לנביו רמיזה במשפטים הקודמים ו/או בנסיבות התקשורתיות.
- בדיקת סדר המילים במשפט: 'החדש' נמצא במקרים רבים בסוף המשפט, שכן הרכיב האחרון במשפט הוא המוטען ביותר.¹⁰
- ישנן מיללים מסוימות המرمזות על 'החדש', כגון: "גס", "רך", "דוקא" וכדומה.
- העמדת צירוף הפותח ב"ולא ..." לצד המרכיב החשוד כ'חדש'. רק 'החדש' ניתן להנגדה זאת.

גם את 'הנתון' ניתן להԶות בדרכים אחדות, כגון:

- בדיקת ההקשר התוכני, בדרך כלל ההקשר המקורי: 'הנתון' הוא מה שהוזכר קודם לכן בהקשר.
- בדרך כלל הרכיב המשמן את 'הנתון' יהיה מיודיע דקזוקית.
- 'הנתון', במקרים רבים, עומד בראש המשפט.
- כינויים אנאפוריים הם תמיד בגדר 'נתון' ולא 'חדש'.

9. חיים רוזן ذן בסימניון אלה בسمיניוון ללימודיו מייא. בחוג לשון העברית באוניברסיטת ת"א בשנות הלימודים תשמ"ח.

10. קритריון זה חשוב במיוחד במקרים כתובים שכן הללו משוללים אינטונציות. לדברים 'החדש', ברוב המקרים, הוא אותו רכיב המשמן על-ידי אינטונציה מסוימת, מודגשת. ולעתים על-ידי הפסוקות ברכץ הדיבור.

דוגמאות:

במשפט השני שבCMD המשפטים (1) להלן:

- (1) "קיבלתי מאמי חמישים שקלים. בחמשים השקלים קניتي חולצה".
הצירוף "קניتي חולצה" הוא 'ההידוש' על-פי:
א. היינו המסר הבלטי נרמז בהקשר המקדים.
ב. הייתה הרכיב העומד בסוף המשפט.

הצירוף " חמישים השקלים" הוא 'הנתון' על-פי:

- א. הופעתו בהקשר המקדים.
ב. היהתו מזדע.
ג. מיקומו בראש המשפט.

לעומת זאת, במשפט השני שבCMD המשפטים (2) להלן:

- (2) "קיבלתי מאמי חמישים שקלים לKENOT. בחמשים השקלים קניتي חולצה".
המילה "חולצה" היא החדש ולא הצירוף "קניتي חולצה", שכן הקنية
מצוינת בהקשר המקדים.

גם באמצעות מבחן "ולא..." ניתן לראות שההידושים בCMDים (1) ו (2) הוא שונה:
(1) "קיבלתי מאמי חמישים שקלים. בחמשים השקלים קניتي חולצה ולא
אכלתי במסעדה". (הרכיב המודגשת מוגדר לצירוף "קניتي חולצה", ומכאן
ש"קניתי חולצה" הוא 'ההידוש').

(2) "קיבלתי מסבטי חמישים שקלים לKENOT. בחמשים השקלים קניتي חולצה
ולא מכנסיים". (הרכיב המודגשת מוגדר למילה "חולצה", ומכאן שהמילה
"חולצה" היא 'ההידוש').¹¹

בשלושת המשפטים להלן מוגמת הדרך ליזיהו 'ההידוש' באמצעות 'ציון ההידוש'
- "גם":

"גם דוד מעיריך אותה".

"דוד גם מעיריך אותה".

"דוד מעיריך גם אותה".

'ההידוש' בכל אחד מהמשפטים הוא הרכיב המופיע מיד אחרי "גם".

11. אם יטען הטוען שבס המשפט '1' ניתן לנגד את המרכיב "ולא" למילה "חולצה" בלבד ("קיבלתי
מאמי חמישים שקלים. בחמשים השקלים קניتي חולצה ולא מכנסיים"), נאמר שהדבר אפשרי
רק בתנאי שבו נון ההקשר המקדים (הלשוני או הנסיבתי) שהכשר מועד לKENOT.

- במשפטים (3) (4) ניתן להזות את *'הנתוני'* באמצעות כינויים אנפוריים:
 (3) רותי הנגעה הביתה בשעה ארבע. באוטו זמן הנגעה לשם גם הדודה.
 (4) דין הסתגר בחדרו. שם הוא יכול היה לקרוא בשקט.

כל התבוננות במשפט מנקודת מבט של הבדיקות '*נתוני*/*חידוש*' תכונה להלן התבוננות במישור המידע.

לבד מן העובדה שהموען בונה את המשפט כיחידה מידע, יש במשפט השתקפות נוספת של מישור הפרגמאטיקה הנובעת משיקולי מוען/*ນມען*:
 נספות של הביטויים שמקובל לכנותם "*הסגורים*" נובעים מן הפונקציה הפרגמאטית שיש למבוקש. לדוגמה, "*הסגורים*" מסוגו של **בודאי** קשורים בהנחות מוקדמות לגבי הבנתם, זיכרונות ואוצר ידיעותיהם של הדובר/*השמע*.¹²

חקק המשפט המכונה "*פניה*" אינו אלא צין פרגמאטי המסמך את האובייקט הנמען. הבחירה של הדובר בכינוי זה או אחר בפנותו אל הנמען נובעת ממערכות היחסים ביניהם, ואין היא קשורה כלל בתוכן הסמנתי של המשפט העצמי.

גם העיסוק התחבירי הקשור בהבדיקות בין משפטי חיווי, שאלה, קריאה (שהוא מן העיסוקים התחביריים הראשונים שנתקל בהם התלמיד כבר ב씻ות היסוד) נובע, למעשה, מן הפונקציה הפרגמאטית שיש במבוקש - *יחס דובר/שמע*. כך, למשל, במקרים ציורי מנסה הדובר להשפיע על פעולותיו של השמע, במשפטים חיווי הוא מידע אותו במידע כלשהו, ובאמצעות משפטי קריאה הוא מביע את יחסיו או הרגשותו לנוכח מצב מסוים וכדומה.

אם-כן, עיון תחבירי במישור הפרגמאטיקה יתמקד בשאלות עיון כגון:

א. האם קיימת התאמה בין מבנהו הדקדוקי של המשפט לבין כוחו התקשורתי?

ב. האם מבנה המשפט בניו באחד הדגמים היסודיים או שהוא בבחינת ערכיה מיוחדת של אחד המבנים היסודיים?

ג. מה הם '*הנתוני*' ו'*החידוש*' במשפט תוך התייחסות להקשרו הלשוני ו/או הנסיבתי?

מה הם האמצעים המשמשים את המוען להדגשת '*הנתוני*/*החידוש*'?

ד. אילו רכיבים נוספים הם במשפטם בעלי פונקציה פרגמאטית? מה מבקש המוען להביע באמצעותם?

12. ראה פירוט בעניין *הסגורים* אצל טרומר (תשמ"ז).

או מבקשות להציג, שככל מבע לשוני שהוא בבחינת יחידת תקשורת מלאה שתי פונקציות: בראש ובראשונה הפונקציה הסמננטית, כלומר המשפט מיועד להביע תוכן מסוים, ולמטרה זו הוא בניי בתבנית מסוימת, ומוצבים בו ערכים מיליוןיים מסוימים.

לצד מילוי הפונקציה הסמננטית מלא המבע גם פונקציה פרגמאטית: בהיות המבע חלק מסיטואציה תקשורתית, עורך אותו הדובר תוך הדגשת חלים מסוימים ו/או תוך פרטם מסוימים מתוך הסיטואציה התקשורתית, שנראים לו רלוונטיים להבנה מדוקת מצד הנמען (לא ניתן להתייחס לעובדות אלה ללא בדיקה מוקדמת של ההקשר הלשוני ו/או הניסבי של המבע).

3.3 מישור הדקדוק

מישור הדקדוק שאנו מבקשים להציג להלן מבחן הבדיקה מהותית משני המישורים שהוצעו לעיל, מישור הסמננטיקה ומישור הפרגמאטיקה. האחرونיהם הם, כאמור, בבחינת התייחסויות לפונקציות השונות שהמבע הלשוני מלא. מישור הדקדוק, לעומת זאת, הוא התייחסות לחוקים שרירותיים החלים בין מרכיביו השונים של המבע; כאן אין המונע צריך להפעיל שיקולי בחירה נכיל, אלא עליו להכיר את מערכת כליה הцентрופות הפעלים בלשונו ולהשתמש בה כראוי. היסודות הדקדוקיים הבונים מבע תקין מותנים בסביבה הלשונית והם חסרי משמעות.

למשל, חוקי התאמים מין ומספר בין הפעול לבין אחד משמות העצם במשפט (שם-העצם המותאם ושאין לפניו מילת-יחס מכונה 'נושא דקדוקי'); חוקי התאמים מין/מספר/יידוע (ואו-יידוע) בין שם-עצם לבין שם-תואר עוקב; חוקי סדר רכיבים, כגון הקדמת שם-עצם לשם-תואר, הקדמת הפעול לשם-העצם המותאם לו במין ובמספר במקרה שבו בראש המשפט רכיב שאינו הנושא הדקדוקי (תיאור,מושא); הסדר הפנימי בין מתארים שם-העצם (שם-תואר, צירוף-יחס וכו') בין לבין עצם¹³ וכו'. עוסוק כזה הוא בבחינת **בעין דקדוקי "טהורה"**.¹⁴

מן הרاوي לציין, שהעיסוק במישור הדקדוק "טהורה" ורלוונטי ללימוד הבעה תקנית ולהוראת השפה כלשון זרה, בעוד שהעיסוק במישור הסמננטיקה רלוונטי להעמקת של הבנת משמעות המשפט, והעיסוק במישור הפרגמאטיקה תורם להבנה טוביה יותר של כוונות המונע ושל הפונקציה התקשורתית של המבע.

13. ראה בעניין זה בורוכובסקי (תשמ"ו).

14. אורן (תשלי"ט) מציע שיטה יعلاה לניתוח תחבירי על טהורת המישור הדקדוקי.

2. השלכות של הפרחת המשפטים בניתוח תחבירי המקבול

בשימוש התחבירי המקבול אין מודעות לצורך הפרדת המשפטים השונים. אי המודעות נגרמת בין היתר מן העובדה שמשפטים המכונים 'ונטרליים', 'ונרמליים', 'ירגילים' (משפטים נטולי הדgesות ואינטנסיות מיוחדות) מתלכדים 'הנושא הדקודי' (הנובע ממישור הדקוק), 'הנתון' (הנובע ממישור הרגמאטיקה) ועשה הפעולה' (הנובע ממישור הסemanטיקה).¹⁵

לדוגמא, המשפט השני בזוג המשפטים: "ראיתי את דוד. הוא עמד על-ידי החלון" הוא משפט ניטרלי. בינו-הגוף הפרוד "הוא" הינו 'הנושא הדקודי' (השם המותאם לפעול במין ובמספר, ואין לפניו מיל-יחס); הוא גם סימן 'הנתון' (כפי שברור מתוך ההקשר המקדים); הוא גם סימן 'עשה הפעולה'.

במשפטים ניטרליים כאלה הרכיב הילט-ערכי הזה עומד בראש המשפט,¹⁶ וכל שיטה שתינקט בהם ליזיהו הנושא טוביל לאotta תשובה (השיטות מוגמות להלן), ואולם במשפטים רבים שאינם בניוים בסכימת המשפט הניטרלי חיונית ביותר המודעות להבחנה בין המשפטים השונים, שכן שיטות הבדיקה השונות מתאימות כל אחת למישור שונה ומובילות כל אחת לנושא"וונה; ללא מודעות להפרדת המשפטים עלול העוסק בתcheinר למצואו עצמו נברך נכון ה"תשיבות הסותרות" (ראה בפירות להלן בסעיף 3).

להלן נדגים את המבואה הקיימת במשפטים שאינם ניטרליים בזיהוי נושא המשפט באמצעות שיטות הזיהוי המקבולות.¹⁷

ניתוח המשפט:

(5) "משחק אלקטרוני חדש נקנה לילדים על-ידי אם".

נקטוות השיטות הבאות ליזיהו הנושא:

א. מי עשה את הפעולה? (שיטה זו מבוססת, למעשה, על ניתוח תחבירי המתיחס למישור הסemanטיקה).

ב. מהו השם המתאים לפעול במין ובמספר? (שיטה זו מבוססת, למעשה, על ניתוח תחבירי המתיחס למישור הדקוק).

ג. על מי/מה מדובר במשפט? (שיטה זו מבוססת, למעשה, על ניתוח תחבירי המתיחס למישור הרגמאטיקה).

15. דיוינו מתיחס למשפטים פועליים בלבד. רק בהם קיים 'עשה הפעולה'.

16. ראה רוזן (1977) עמ' 322; ניר (תשמ"ד), עמ' 25-26.

17. גם צדקה (תשמ"ה) מעלה קושי זה בזיהוי הנושא על-פי השיטות המקבולות.

על-פי שיטה א הנושא הוא "אמס".
על-פי שיטה ב הנושא הוא "משחק אלקטרוני חדש".
שיטה ג פסולה מעיקורה במקרה זה. ראשית כל, צריכה השאלה "על מי/מה מדובר במשפט?". חידוד בעניין "למה בעצם אתה מתכוון באומרך 'מדובר עלי'?"
קיימות לפחות שתי אפשרויות להבנתה והן מנוגדות זו לזו:
אפשרות אחת - מצופה מן הנשאל שיתיחס בתשובתו לחלק מההותי מבחן
איןפורטיבית (כלומר ליחידוש במשפט, לירימה): דהיינו, החלק מההותי זהה הוא
הוא ה"מדובר עלי".
אפשרות אחרת - מצופה מן הנשאל שיתיחס בתשובתו לזה שמדובר בונגע אליו
(כלומר, לינתו, ליתימה); דהיינו, זה שמדובר בונגע אליו הוא ה"מדובר עלי".
בנוסף לאי-בhorיות הניסוח, נותנת שאלה זו פתח לארבע תשובות שונות בהתאם
לאربעה הקשיים השונים: משחק, הקניה, הילדים, האם.¹⁸
אם-כן, אין להסתמך בשאלת "על מי/מה מדובר במשפט?" לזיהוי הנושא.
במקום זאת, בבדיקה הנושא במישור הrogrammatic יש לעיין במשפט הנתון
בתוך הקשר רחב יותר ולהפעיל את שיטות זיהוי 'הנתון' ו'החינוך' שחלק מהן
הוא עיל בהצגת מישור זה.

3. דוגמאות לעירוב מישורים שונים בניתוח התחבירי המקביל

3.1. עירוב מישור המידע (הrogrammatic) עם מישור הדקוק

עירובים בין מישור הדקוק למישור המידע קוראים, למעשה, באותם משפטיים
החווגים מבנה המשפט 'הנטראלי', ואין תמה בכך, שהרי עצם השימוש בערכיות
השונות מן הדגם היסודי נובע משיקולי מישור המידע כלומר, מרצוינו של הדבר
ל dredge, להבליט, את הנתון או את החידוש.
חשוב אפוא, שהמנתח משפטיים כאלה יהא מודע לשימוש המוחך שלהם בנוסח
לרכישת מינמות זיהוי מבנים הדקוקי המוחך.
להלן דוגמאות אחדות לעירוב מסווג זה:

18. עם זאת, התשובה הרווחת תהיה: "משחק אלקטרוני חדש הוא הנושא". תשובה זו אינה נובעת
כל מהשלה שאמורה הייתה להנחות זיהוי הנושא. היא קשורה, כנראה, בעובדה שבמשפטים
ירגילים' הנושא הוא הרכיב העומד בראש המשפט.

3.1.1 משפט ייחוד

משפט כגון:

- (6) "המחשב - הילדים משחקים בו כל היום".
 עשוי לקבל שני ניתוחים תחביריים שונים, ושניהם נכונים מהיות כל אחד מהם נובע מהתבוננות במשפט מנקודת מבט של מישור אחר:
 לפי ניתוח אחד הzcירוף השמנוי "המחשב" הוא נושא המשפט. ניתוח זה נתפס לרוב על-ידי העוסקים בתחריר כסוגי, אך, למעשה, הוא נכון מנקודת מבט של מישור המידע; ככלומר, זהו "הנושא הפסיכולוגי", דהיינו 'הנתנו' שלגביו מתכוון המוען לחידש דבר מה לנמען. למעשה, כל ייעודו של משפט הייחוד הוא להבליט את הדבר שהמען מתכוון לחידש לנגביו ממשהו.
 לפי ניתוח אחר הzcירוף השמנוי "הילדים" הוא נושא המשפט. ניתוח זה מתבסס, למעשה, על התבוננות מנקודת מבט של מישור הדקדוק, בהיות שם-העצם "הילדים" שם-העצם המותאם במין ובמספר לפועל, ואין לפניו מילת-יחס.
 ניתוח זה נתפס הzcירוף השמנוי "המחשב" כ'חילק ייחוד', על-פי סימנים דקדוקיים כגון: מיקומו בראש המשפט, לפני המשפט הפורמלי, והימצאות כינוי המותאם לו במין ובמספר בתוך המשפט הפורמלי (ובדיור גם על-פי אינטואציית מסויימת).
 יזכיר, כי הכינוי "חילק ייחוד" נובע, למעשה, מישור המידע; הוא רומז על כוונת הדבר ליחיד רכיב מסוים במשפט.
 אם-כן, לפני שהעסק בתחריר נחשים לשפטים מסווג זה, עליו להיות מודע לעובדת קיום מישור המידע ולהבין, שיש לשפטים שעצם מבוססים המוחך נובע מן המוטיווצה הקשורה במישור זה. ללא ידיעה מוקדמת זאת יՐגש המנתה מבוכחה בין הניתוח המתkeletal על-פי שיטת הדקדוק הפורמלי המוכר לו לבין הניתוח הנובע מנטיאטיבית לראות ב'חילק הייחודי' - נושא!¹⁹

3.1.2 משפטי משואה מזויה מסוג

צ"ש + הוא + פסוקית זיקה מועצתמת

משפטים דוגמת המשפט:

- (7) "ACHI הוא שקנה לי את הארכן".
 מנותחים בדרך שונה בספרים שונים:

19. ראה בעניין זה צדקה (תשמ"ה).

א. "אחיה" - נושא; "הוא" - אוגד; "שכנה לי את הארכן" - פסוקית נשוא. ניתוח כזה מוצג אצל בלאו (תשכ"ו, עמ' 132), והוא מבוסס על קריטריונים פורמלאים, דקדוקיים. השם "אחיה" הוא הנושא בהיותו השם המותאם לאוגד במין ובמספר ובהיותו מוצב לפני האוגד.

ב. "אחיה" - נושא; "הוא" - נושא בלתי מפורש; "שכנה לי את הארכן" - תמורה מפורשת לנושא הבלתי מפורש. ניתוח כזה מוצג אצל רובינשטיין (תשכ"ט, עמ' 180). ניתוח כזה נובע מהתבוננות המשפטית מנקודת המבט של מישור המידע: מה שמכונה אצל רובינשטיין "נושא" אינו אלא 'היחידוש', ומה שמכונה אצל רובינשטיין "תמורה מפורשת לנושא" אינו אלא 'הנתון', שהרי משפט (7) עשוי להיות מופק רק בהקשר התקשורתי שבו נתון שימושו קנה לי את הארכן, והיחידוש הוא *אחיה* זה ולא אחר. גם רוזן (תשמ"א) מציין משפטיים מבנה כזה - יש בהם כדי להעניק לרכיב לא פועלי מעמד של 'נושא תוקן' (בעוד שבמשפט הניתרלי הרכיב הפועלי הוא 'נושא תוקן', כלומר 'היחידוש').

מבנהו של משפט (7) חורג אפוא מבנה המשפט הניתרלי:²⁰ בראש המשפט עומד דוקא 'היחידוש', בעוד שבדרך כלל עומד במקום זה 'הנתון'. המוטיווצה לבניית משפטיים מסווג זה, כמו המוטיווצה לבניית משפטי היחיד, קשורה בנסיבות לשיקולים הנובעים מישור המידע, ועל כן לא ניתן לנתח אותם בלי להביא בחשבון את המטרה לשלהם הם מופקים. ניתוח דוגמת א מביא בחשבון שיקולים דקדוקיים טהורים בלבד, והתוצאה היא ש"אחיה" מנוטה כ"נושא" הנו במשפט (7) ורק במשפט:

(8) אחיה קנה לי את הארכן.

המנתח חש אינטואיטיבית בהבדל שבمعنى "אחיה" בשני המשפטים (7) ו-(8); וכן בלאו (שם) בהציגו ניתוח כMOVED ב-A עיר, שיש הבדל בהדגשה בין המשפט דוגמת (7) לבין המשפט דוגמת (8), המילה הראשונה ב(7) מובלעת. הכרת המישורים השונים ניתוח נותרת בידיינו כלים להתרמודד עם ה"מושא" המתעוררת בשעת ניתוחם באותם משפטיים שנוצר בהם "מתח" בין הניתוח הדקדוקי פורמלי לבין ההתחווה האינטואיטיבית של המנתח.

20. רובינשטיין (שם) מכנה אותו "גיגול של אקסקלוסיביות". רוזן (שם) מכנה אותו 'משפט בקוע' (Cleft sentence).

3.1.3 משפטים שאלת

בניתו תחבירי המקובל של משפטי שאלת תופסת מילת השאלה עמדה תחבירית זהה לאו של התשובה המתאימה לה, לדוגמה, במקרים:

(9) "מי הוא חברך הטוב?"

(10) "משה הוא חברך הטוב".

מילת השאלה "מי" והצירוף השmani "משה" מנוטחים כ"גושא" המשפט.

במשפטים:

(10) "מתי הכרת את משה?"

(10) "הכרתי את משה לפני 10 שנים".

מילת השאלה "מתי" וצירוף היחס "לפני עשר שנים" מנוטחים כיטיור זמן. לעומת זאת, התבוננות במשפט מנקודת מבט של משור המידע מובילת אותנו לניתוח שונה לחלוותין. ייעודו של משפט שאלת נובע מושיקולים הקשורים במשור הרגמאטי - הוא מביע את בקשו של הדובר מן השומע לספק לו אינפורמציה חדשה, בלתי ידועה לו. מילת השאלה מוצבת במקום של האינפורמציה המבוקשת, וכך גם התשובה עליה הן בבחינת 'החדשוי', דהיינו *ישוא* התוכן.

אם-כן, מנקודת המבט של משור המידע יש למלת השאלה תפקיד קבוע ('החדשוי'), ואילו בניתו תחבירי המקובל, כפי שהוצע לעיל, עשויים להיות לה תפקדים מגוונים.

לכן במשפטים שאלת חשוב במיוחד לקבוע מראש מאיזו נקודת מבט נערך הניתוח, ובכל מקרה יש להציג את הפונקציה הרגמאטיבית של משפטיים ככלא.

3.1.4 משפטי חסרים

השימוש ב'משפט חסר' נובע מתוך שיקולים של משור המידע, על פיו בניו המשפט כמסר בתוך קטע גדול יותר של יהידה תקשורתית. החסרת חלקים מסוימים במשפט נובעת מהיותם מזוכרים בהקשר הלשוני או הניסיבתי ומהרצון לחזור עליהם. החלקים החסרים הם, אם-כן, 'הנתון', ואילו החלקים המהווים את המשפט החסר הם, בדרך כלל, 'החדשוי'.²¹

21. Halliday (1970, עמ' 163) מצין שהירימה היא אלמנט חובה בכל יחידת אינפורמציה בעוד שהיא יתירה - אלמנט רשות.

מנקודת המבט של מישור הדקוק הפורמלי רוב המשפטים החסרים אינם משפטיים כלל, שכן ההגדלה הפורמלאלית של משפט במישור זה היא "רצף של מילים שיש בו לפחות נושא" (ואין הכוונה לנושא תוכן). אם כן, ההגדלה של המשפט החסר בספרי התחביר המקובלים (משפט שחסרים בו נושא או נושא או שנייהם כאחד²²) אינה מתוישבת עם ההגדלה הפורמלאלית הנ"ל של משפט. יוצא אפוא, שניתן להגדיר את המשפט החסר **כמשפט רק מתוך התבוננות בו** מנוקdot המבט של מישור המידע, שהרי במישור זה יוגדר משפט כמילה או כרצף של מילים שיש בהן לפחות נושא תוכן, דהיינו 'חידוש', כאמור לעיל, במשפט חסר קיים המרכיב הזה תמיד.

נתבונן בדוגמאות שלහלן (המשפטים החסרים בכל דוגמה מסומנים בקוו):

(11) - "לאן נסעתם אתמול!?"

- "ליישלים".

(12) - "אני كنتי חולצה, ואחותי - שמלה".

את המילים המסומנות בקו בדוגמאות (11) ו-(12) ניתן לכנות "משפט" רק מנוקdot המבט של מישור המידע, בהיותן 'נושא התוכן'. מנוקdot המבט של מישור הדקוק לא ניתן לכנות משפט.

3.2 עירוב מישור הסטאנטיקה עם מישור הדקוק

ספריו התחביר המקובלים עוסקים רבות בהיבט הפורמלי של הניתוח, ואין בהם בדרך-כלל התייחסות **מפורשת** לניתוח תחבירי מנוקdot מבט של מישור הסטאנטיקה;²³ עם זאת, בפרקם הדנים בנושאים כגון "נושא מורתב", "ניגבים", "נושא פנימי" ועוד נמצאים המחברים מערבים בניתוח את ההיבט הסטאנטי, בלי שהם מתיחסים כלל לעובדה שיש בכך משום חריגה מן הניתוח במישור הדקוק הפורמלי לניתוח מנוקdot מבט של מישור הסטאנטיקה.

3.2.1 המושא הפנימי

במשפטים דוגמת המשפטים الآלה:

(13) הוא ישן שינה חטופה.

(14) החיללים עמדו עמידה איתנה.

22. ראה, למשל, נהיר (תשכ"ו, עמ' 32).

23. להוציא את ספרי התחביר של צדקה, כגון צדקה (1981) ו-(1987).

משלים פועל הגורן מושרש זהה לשורש הפועל עשוי להיות מנתח בשני אופנים שונים, וכל אחד מהם נובע מהתבוננות במשפט מנוקדות מבט של מישור שונה. מנוקדות המבט של מישור הדקוק "הטהורה" המשליםים "שינה" ו"עמידה" הםמושא ישיiri בהיותם צירופים שמננים המתקשרים אל הפועל ללא חיצתה של מילת יחס. לעיתים אף ניתן להסיק את מילת-היחס "את" (שהיא הסימן הפורמלי המובהק למושא הישיר) לפני משלימים אלה, כגון: "ישנתי את שנת הצהריים ללא הפרעה".

שמות התואר "חטופה" ו"אייתה" ינותחו במישור זה כילוואי' בהיותם שמות תואר עוקבים לשם-העצם ומתאים לו במנוי, במספר ובвидו. מנוקדות המבט של מישור הסמאנтика לא יתכן לראות במשליםים "שינה" ו"עמידה"מושאים, שכן אלו אינם מהווים 'משתתף' באירוע שהפועל מתיחס אליו (ראה בפирוט לעיל בהצגת מישור ההשתתפות בתוך מישור הסמאנтика).

למעשה, השימוש במה שמכונה "מושא פנימי" בא במקרים שהموقع מבקש לתאר את האירוע המסומן בפועל מבחינה כלשהי, והוא מעדיין לעשות זאת לא באמצעות תואר פועל "יסודי" (כגון: מהר,笠, היטב וכד') ולא באמצעות צירופי-יחס (כגון בנסיבות, בסודיות, בחטא וכד'), אלא באמצעות שם-תואר משום היota שמות-התואר היסוד הלשוני המובהק שבאמצעותו מתראים, ומושום קיום מגוון עשיר של שמות-תואר בשפה). ולאחר שדקוק השפה אפשר הצלפות שם-תואר לשם ולא לפועל, נתנו המוען לפועל צורה שמנית - שם הפעולה הגורן ממנו - ולצורה זו מצרף הוא את שם-התואר הרצוי לתיאור האירוע המסומן בפועל.

אם-כן, מנוקדות המבט של מישור הסמאנтика יש להתייחס לצירוף כולל (שם-פעולה + שם התואר) כמרכיב תחבירי אחד: "תיאור אופן".
יעזין, כי בספרי תחביר אחדים מזכירים שני אופני ניתוח למשפטים דוגמת (13) ו-(14) (בספרים אחרים מזכיר רק ניתוח אחד - או ניתוח הראשון או הניתוח השני שלעיל), אך אין בהם כל התיאחות לעובדת היותו של כל אחד מן הניתוחים נובע מנוקדות מבט של מישור שונה.

3.2.2 נשוא מורחב מסוג פועל מפורש + שם-פועל

הצירוף הלשוני מסווג פועל מפורש (סוג מסוים - ראה דוגמאות להלן) + שם-פועל, כגון "התחלתי ללכת", 'מיhortei לכלת' וכד' נטפס בספרים כיחידה תחבירית אחת - "נשוא מורחב".

מנקודת מבט של ניתוח תחבירי פורמלי אין הצדקה לאי-ההפרדה בין רכיבי הצירוף הפועל הנדון, שכן מנקודת מבט פורמללית יש לראות את הפעול המפורש כנושא ואת שם-הפעול כמשלימו.

גם מנוקודת מבט סמננטית יש להפריד בין שני מרכיבי הצירוף הפועל: שם-הפעול הוא המסמך את ההתרשות, ואילו הפעול המפורש מתאר אותה (מנוקודות מבט שונות כגון: אופן, אפקט ועוד).

אם-כן, מנוקודת המבט הדקדוקית הפורמללית גרעין הצירוף הפועל הנדון הוא הפעול המפורש, ואילו מנוקודת מבט סמננטית גרעין הצירוף הפועל הנדון הוא שם-הפעול דואק.

הניתוח התחבירי המקובל "עוקף" את המתח הנוצר משתי נקודות המבט המוצגות לעיל ומציע "פתרון" שהוא, למעשה, "בריחה" מהכרעה: מאחר שגם הפעול המפורש וגם שם-הפעול עשויים להיתפס כגרעין הנושא, מכונים שניהם כאחד "נושא מורחב".

3.2.3 צירופי מילים שחלה בהם תזוזות משמעות

תוופה ידועה היא בלשון, שחולות תזוזות במשמעותם של מילים, כגון: הרחבות משמעותן, צמצום משמעותן לעיתים עד כדי אובדן המשמעות הראשונית כליל.. תזוזות במשמעותם כגון אלה עשויות לגרום לתזוזות קטגוריאליות של המילים, כגון מעבר מקטgorיה של שם-עצם לקטgorיה של מילת-יחס וכו' (ראה בפירות בדוגמאות להלן).

בצירופי מילים שעל אחת מהן או על יותר חל התהיליך הנדון נוצרת לעיתים סתירה בין ניתוח המבנה התחבירי הפורמלי של הצירוף הנבע ממשמעותו הראשונית לבין ניתוח הנבע ממשמעותו החדש.

נעין לדוגמה במשפטים הבאים:

(15) "הבחור הנחמד שבא את לב הנערה".

(16) "השולר רץ בעקבות החשוד".

בניתוח פורמלי המתבסס מן התזוזות הסמננטיות ניתוח משפט (15) כדלהלן:
"הבחור" - נושא; "שבה" - נושא; "את לב" - מושא; "הנערה" - לוואי.²⁴
משפט (16) ניתוח כדלהלן: "השולר" - נושא; "רץ" - נושא; "בעקבות" -
תיאור מקום/משלים מקום מוצרך; "חשוד" - לוואי (המקומות שבהם
הניתוח ראוי לעין מיוחד מסוימים בכו).

24. להוציא ניתוח פורמלי המתבסס על המרות על-פי קבוצות בחרה. ניתוח כזה תבאו התזוזה הקטגוריאלית כדי פורמלי, כמו, למשל, בדוגמה (15) היחידה הפעולית המינימלית הניגנת להמרה היא שבה את הלב" ולא "שבה". יצוין כי גם בסיסוד שיטת זה עומדים שיקולים סמננטיים, שכן הקבוצה שהצירוף אינו פריך, יסודה בתפיסת התזוזה ממשמעותו שהיא הגורם לתזוזה הקטגוריאלית.

כאשר מנתחים את הצירוף המשmini "את לב" כמושא, רואים בו מימוש של 'משתתפי' ב'התרכחות' המסומנת בפועל "שבה" (כאילו מדובר כאן ב'התרכחות' של לקיחת מהו בשבי, והדבר הנלקח הוא לב הנערה). ראייה זאת - יש בה משום הتعلמות בלתי אפשרית מן ה'התרכחות' האמיתית המסומנת במשפט (15).

במשפט (15) מסומנת ה'התרכחות' למעשה בפועל המורחב "שבה את לב" (הקרוב במשמעותו ל"הקסים") והוא מערבת שני 'משתתפים', אלה המסומנים בצירופים המשmini: "הבחור" ו"הנערה". אם-כן, מנוקדת מבט של מישור ההשתתפות (שהוא המישור הרלוונטי לעיסוק במשלימי הפועל) יש לראות בצירוף המשmini "הנערה" - מושא.

ונוצרת כאן בכיוול סטירה חריפה בין התפקיד התחבירי לוואי (של המילה "נערה") הנובע מהניתוח במישור הדקדוק ה"טההור" לבין התפקיד התחבירי מושא הנובע מהניתוח הסמאנטי במישור ההשתתפות; ואולם רק בניתוח הדקדוקי סמאנטי (ראה לעיל בהציגת משור הסמאנטיקה ומישור הדקדוק) מתברר שהמשתתפים בהתרכחות המסומנת בפועל עשויים לה坦מש במשפט בתפקידים חבריריים פורמאליים מגוונים, חלקם רוחניים יותר (מושא, מושא, משלים מקום מוצרך) וחלקים נדרירים (לוואי כינוי קניין או סומך, כמו בדוגמה (15).

הניתוח הפורמלי מתיחס למבנה המשפט לפני שחללה במשמעותו תזוזה קטגוריאלית בעקבות תזוזות המשמעות שלהן. הניתוח הסמאנטי מתחשב בתזוזות הנ"ל. ניתוח פורמלי "טההור" במקרים הללו נתפס אינטואיטיבית על-ידי כל אחד כניתוח מעורר גיחוך.

השימוש בניבים הוא, אם-כן, דוגמה מובהקת לרלוונטיות של העיוון הסמאנטי בניתוח התחבירי המקובל. גם הטוענים לניתוח פורמלי "טההור" אינם יכולים להימלט במקרים הללו מהתיחסות סמאנטית כלשהי.

הניתוח הפורמלי של משפט (16) אינו מביא בחשבון את העובדה שהמילה "עקבות" איבדה מטענה הסמאנטי הקונקרטי הראשוני, ועתה היא אינה מתפרקת עוד כשם-עצם אלא כמיל-יחס. ניתוח המילה "החוֹשׁד" כלואוי של "עקבות" תוך הتعلמות מהתזוזה הסמאנטית ובעקבותיה התזוזה הקטגוריאלית של המילה הוא ניתוח מעורר גיחוך.

3.2.4 תיאור מצב

נעין בזוג המשפטים הבאים:

(17) "את כל הדרך עברו הילדים **שותקים**".

(18) "את כל הדרך עברו הילדים **בשתיקה**".

המילים המסומנות בכו עשוות לקבל ניתוח תחבירי זהה, תיאור מצב, ועשויות לקבל ניתוח תחבירי שונה, תיאור מצב ותיאור אופן בהתאם.²⁵

הניתוח זהה נובע משיקולי מישור הסטטיסטיקה, לפיהם המילים "שותקים" ו"בשתיקה" מתיחסות למכבו של 'המשתתן' "ילדיים".

הניתוח השונה נובע משיקולי מישור הדקדוק "התהרו", לפיים תיאור המצב מתאים במין ובמספר ולא במידע לאחד שמות-העצם במשפט, ואילו תיאור האופן אינו מקיים התאמה.

עצם הבדיקה בין תיאור מצב לבין תיאור האופן מבוססת על שיקולים סטטיטיסטיים טהורים, והניסיון להציג הבדיקה פורמלית ביןיהם מוביל לא אחת (כמו בדוגמה 18) לניתוח הסותר את מהותם המקורית של התיאורים הנ"ל.

אם כן, במקרה של הבדיקה בין התיאורים השונים אין כלל מקום להבדנות פורמליות, שכן מהות הבדיקה בין התיאורים השונים היא כאמור סטטיסטיתabis dicitur.

מקורות

אורן (תש"ט) - אורן, ע', **המשפט הפשט**, ירושלים: הוצאת אקדמון.

בורוכובסקי (תשמ"ו) - ברכובסקי, א', **היררכיות הלואים** הבאים אחרי שם-העצם, לשונו, כרך חמישים, ירושלים: הוצאת האקדמיה ללשון העברית.

בלאו (תשכ"ו) - בלאו, י', **יסודות התמחbij**, הוצאת המכון העברי להשכלה בכתב בישראל.

טורומר (תשמ"ז) - טורמר, פ', מעמדו של החסגור במשפט על יסוד עקרונות תיאורית פעולות הדיבור, לשונו, כרך חמישים ואחד, ירושלים: הוצאת האקדמיה ללשון העברית.

--- (1988) - **משמעותי הפועל**, איגרת מידע (כ"ז), משרד החינוך והתרבות האגף לתרבות לימודים, הוצאות לשון ז-יב.

נהיר (תשכ"ו) - נהיר, ש', **עיקרי תורה המשפט**, חיפה: הוצאה בה"ס הריאלי העברי.

25. כך למשל, אורן (תש"ט) בסעיף על התיאורים.

- ניר, רועה (תשמ"ד) - ניר, ר', רועה, י, היבטים רטוריים של מיקוד במשפטי פתיחה של פריטי חדשות ברדיו, **בלשנות עברית חופשית**, 22, רמת גן: הוצאת אוניברסיטת בר אילן.
- צדקה (תשמ"ה) - צדקה, יי, "מחסום התוכן" אצל לומדי תחביר, **פרקם** ח, שנותון מכללת שין.
- (1981) - תחביר העברית בימינו, ירושלים: הוצאת "קריית ספר".
- (1987) - **יסודות תורה התחביר לחטיבת הביניים**, תל אביב: הוצאת "חורב".
- רובינשטיין (תשכ"ט) - רובינשטיין, אי, **המשפט השמוני, עיונים בתחביר ימינו**, תל אביב: הוצאת הקיבוץ המאוחד.
- (תשל"א) - **המשפט המורכב ודרך הוראתו**, ספר קמרט, ירושלים: המועצה להנחלת הלשון.
- (1977) - **משמעות בסיסית, משמעות ספציפית ומשמעות נספחית**, **הספרות** 24, הוצאת אוניברסיטאות ת"א.
- (תשלי"ט) - **ערכיות תחבירית וערכיות סמן-תית**, לשוננו מג.
- (תשמ"ג) - **عيונים בהצרכות הפועל**, מחקרים לשון מוגשים לו' בן חיים, ירושלים: הוצאת מאגנס.
- (1983) - **מתחביר לסמן-תית** - מדריכי העיון בלשון המקרא, דברי הקונגרס העולמי השמוני למדעי היהדות.
- רוזן (תשמ"א) - רוזן, ח, תחביר, **אנציקלופדיה העברית**, ירושלים תל אביב: חברה להוצאה אנציקלופדיות בע"מ.
- (1977) - **עברית טוביה**, מהדורה שלישית, ירושלים: הוצאת קריית ספר.
- Austin (1962) - Austin J.L. **How to do things with words**. Oxford: Clarendon Press.
- Grice (1957) - Grice H.P. Meaning, **Philosophical Review** 66. Reprinted in Steinberg & Jokobovits, 1971.
- Halliday (1970) - Halliday M.A.K. Language Structure and Language Function. In **New Horizons in Linguistics**, ed. by John Lyons.
- Leech (1974) - Leech G. **Semantics**. Harmondsworth, Penguin.
- Lyons (1977) - Lyons J. **Semantics II**. Cambridge University Press.
- Searle (1969) - Searle J.R. **Speech acts**. London & New York: Cambridge University Press.
- (1979) - **Expression and Meaning**. Studies in the theory of speech acts.
- Sweet (1981) - Sweet H. **New English Grammar**. Part I, Oxford-Clarendon Press.